په منځني ختيځ کې پيښ
ستر نړيوال ناورين
روښان ولسمل
Ketabton.com
LEBANON
Beirut
Damascus
Haifa
Tel Aviv-Yafo
Amman
Ramla
Ashdod
Ashqelon
Jerusalem
Gaza
Hebron
Mādabā
Port Said
Rafah
Al 'Arish
Beersheba
Al Karak
SOUTHERN
ISRAEL
At Tafilah
Mizpe Ramon
AS SUWAYS
Suez
An Nakhl
EGYPT
Ma'ān
Yotvata
Elat
Dandarah

(c) ketabton.com: The Digital Library

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب پېژندنه

IIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIII

کتاب ::په منځني ختيځ کي پېښ - ستر نړيوال ناورين

ليکوال ::روښان ولسمل

يادونه : دغه ليکنه مي خپل د کمپيوټر په کتابونو کي پرته وه نه پوهيږمه چي چا اوځنگه زما کمپيوټر ته رارسولې وه د ارزښت لمخې مي پرليکه کړه نور يې معلومات نه وه راسره (خالد هادي)

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په منځني ختيځ کي پېښې، ستر نړيوال ناورين

هر وخت چي زه او د متحدو اېالاتو ولس مشر روزولت يو له بل سره پر مقابل مقابل مېز کښينو، داسي کار وجود نلري چي حل يې نه کړو، يهودېان بايد خپله اصلي مېنه ولري.

وينستن چرچل

د برتانيې لومړی وزير

د منځني ختيځ پراخه تاريخي او کلتوري سيمه د اسيا د لويي وچي په سهيل لويديځ او د افريقا د لويي وچي په شمال ختيځ کي پرته ده.

د نړی په اوسنۍ نقشه کي په منځني ختيځ کي شامل هيوادونه له بحرين، ايران، عراق، فلسطين، اسرائيلو، اردون، کويټ، لبنان، عمان، قطر، سعودي عرب، سوريه، ترکيه، متحده عرب امارات، او يمن څخه عبارت دي. يو افريقايي اسلامي هيواد مصر هم د خپل جيو پوليټيك اهميت له امله په منځني ختيځ کي نومول کيږي.

د منځني ختيځ سيمه چي د ځمکي پيژندني له نظره وچه او ګرمه سيمه ده ، تقريبا د نړۍ په سلو کي پنځه شپيته د تيلو زيرمي لري، چي د فارس سمندرګی يي هم ګاونډۍ دی.

تيل د منځني ختيځ اصلي صادرونکی څيز دی، چي له امله يې د منځني ختيځ ټول وګړي نسبتا ښه او سوکاله ژوند لري، په منځني ختيځ کي شامل هيوادونه له اقتصادي پلوه په مختلفو کتګوريو کي راځي، ځيني يي د ښه اقتصاد لرونکي او ځيني نور يي له هغې جملې څخه يمن، په سترغربت او بدمرغۍ کي شپې ورځي سبا کوي.

د منځني ختيځ سيمه د تاريخ په اوږدو کي د دوام داري او البته خونړۍ جګړې شاهده ده، دا جګړې تر ډېره حده د فلسطين پر سر د عربو او اسرائيلو تر منځ، د فارسېانو او عربو تر منځ او پخپله د فلسطينيانو او اسرائيلو تر منځ پېښې سويدي.

نوموړي جګړې چي تر اوسه يې لا هم پای نه دی موندلی، اصلي موضوع يې د فلسطين د يوه خپلواك دولت د رسميت پېژندلو موضوع ده چي تاريخ به ئې په تفصيلي ډول په همدې بحث کي څېړو:

ځمکه چي اصلا د فلسطين او اسرائيلو تر منځ پر شخړه ده، کوچنۍ ده او ټول مساحت يې 10000 ml2 لس زره ميله مربع دی، او د مديترانې سمندر په ختيځ پای کي پرته ده.

پر همدې ځمکه د تاريخ په مختلفو پړاوو کي مختلفي واکمنۍ تر سره سويدي، د اسرائيلو اوسنی ځوان دولت چي له زېږېدني ئې يوازي شپږ پنځوس (٥٦) کلونه کيږي، ادعا کوي چي له اردون سمندر څخه تر مديترانې پوري،

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

شمال لوري ته تر لبنانه پوري، ختيځ لوري ته تر اردونه پوري او په سهيل کي تر مصره پوري اسرائيلي ملکيت دباو هم يې په رسمي ډول نومورې سيمه لاندي کړېده.

د اسرائيلي دولت د پېژندل سوو پولو له مخي د همدې ځمکي 78% اته اويا په سلو کي اسرائيلي سيمه ده، هغه پاته 22% دوه ويشت په سلو کي بېا هم پر دوو برخو وېشل کيږي، چي يوه برخه يې د اسرائيلو تر سلطې لاندي ده چي په 1967 م ميلادي کال کي يې په يوه شپږ ورځنۍ جګړه کي لاندي کړې ده او نوره يې د فلسطينيانو تر کنترول لاندي ده.

د غزې تراډه چي د منځني ختيځ په حاصل خيزو او ستراتيژيکو سيمو کي شمېرپ کيږي، 141 ml2 ميله مربع ده او د اسرائيلو د اوسني دولت و سهيل لوري ته د سمندر پر غاړه پرته او اباده سيمه ده، پر غزه تراډه تر ډېره ځايه فلسطينيان واکمني لري، او ځيني سيمي يې د اسرائيلي دولت لخوا کنتروليږي.

په منځني ختيځ کي مېشت لومړنی مدنيت د نېل سمندرګي، Tigres, اوEurphrates په سيمو کي مېشت سوي وو، د زمان په تېرېدو سره د منځني ختيځ مېشتنه د دريو مذهبونو پيروان وو، لومړی جودايزم چي له ميلاد څخه دېارلس پېړۍ مخکي د سيمي خلکو ددين په توګه منلی وو، له اولي تر څلورمي پېړۍ عيسويت او له اوومي پېړۍ راوروسته د اسلام سپېڅلي دين.

تاريخ پاڼو ته په کتنه فلسطينيان له سلګونو زرو کلونو را پدېخوا پر همدې ځمکه پراته دي.

د ځمکي پېژندونکو يا جيولوجيستانو د څېړني له مخي چي په همدې سيمه کي يې د لرغونو حيواناتو فوسيلونه او نباتي بقاياوي پيداکړي دي وايي چي د منځني ختيځ دا سيمه د لرغونو مدنيتونو يوهستره زراعتي سيمه وه.

لرغون پوهان وايي چي د ميلاد له مخه له 2000 څخه تر 1500 پوري Amorites) ، (Canaanites)او (Semitic) خلك چي په (Phoenicians) قبيلې پوري ئې اړه درلوده، منځني ختيځ ته راغلي دي، چي دا سيمه وروسته د Canaanپنامه و نومول سوه.

په (Canaan) سيمه کي د تاريخ په اوږدو کي (Hittites) , (Semic) او په راوروسته کي (Philisines) اوسېدلي دي.

د ځينو رواياتو پر اساس د (Joshua) تر مشري لاندي اسرائيلو د (Canaan) سيمه لاندي کړه، او پيغمبر حضرت داود (ع) تر ميلاد زره کاله له مخه بيت المقدس يا (Jerusalem) فتحه کړ، او هلته يې يوه شاهنشاهي تاسيس کړه، دا شاهنشاهي نه يوازي پر Canaan مسلطه وه، بلکي پر Transjordan يا اوسني اردون يې هم واکمني درلوده.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاهنشاهي د زمان په تېرېدو سره په دوو برخو ووېشله سوه، په سهيل کي په Judea او په شمال کي اسرائيل، د حضرت داود (ع) د زوی سليمان (ع) تر مرگ وروسته بيت المقدس د يهودانو پلازمېنه سوه، او اسرائيلو په همدې ځای کي خپل عبادت ځايونه پرانيستل،او تر 133 ميلادي سنې پوري يې پر همدې سيمه واکمني درلوده.

(Babylonians)يا بابيلونېانو د (Judah) ښار تقريبا په 586 قبل الميلاد کي لاندي کړ. په پلازمېنه بيت المقدس کي يې د داود عليه السلام د زوی حضرت سلېمان عليه السلام معبد راونړاوه، او هم يې ډېر يهود له خپلو کورونو څخه و شړل..

تقريبا پنځوس کاله وروسته د فارسېانو پاچا (Cyrus) بابيلولنېا و نيول، او بيرته يې يهودو ته بلنه ورکړه چي خپل کورونه جوړ کړي، يهودو هم له همدې بلني څخه گټه پورته کړه او هلته مېشته سول، دا يهودان تر ډېره وخته هلته پاته سول او بيت المقدس يې اباد کړ.

د يهودي دولت تر تاسيس وروسته يهودانو د هغه مهال د پر واك حکومت سره خپل ښې اړيکي ساتلي، او په بشپړ ډول يې د نوموړی حکومت سبك ټينگاوه.

فارسېانو هم پر دې سيمه له 531 څخه بيا تر 331 قبل الميلاد پوري خپله پوره واکمني و چلول، تر دې دوه سوه کلني واکمنۍ وروسته لوی الکساندر فارسي امپراتوري ړنگه کړه، او د هغې سيمي د پاچا په توگه يې خپل ځان اعلان کړ.

په 323 قبل الميلاد کي د لوی الکساندر تر مرگ وروسته د هغه جنرالانو دا واکمني پر دوو برخو ووېشله، او يو تن جنرال (Seleucus) يو امپراتوري يا (dynasty) تاسيس کړه، چي تر 200 قبل الميلاد پوري يې دا بحراني سيمه رهبري کړه.

د امپراتورۍ د تاسيس په پيل کي دا واکمنو چي (Seleucids) نومېدله و يهودانو ته دا اجازه ورکوله چي په ازاد ډول خپل عبادت و کړي، خو راوروسته يې بيا د Judaism و مذهب ته د عبادت مخنيوی کاوه.

په 167 قبل الميلاد کي يهودو پاځون وکړ او پر فلسطين باندي يې ددې واکمنانو امپراتوري پای ته ورسوله. دوی دا پاځون د مکابين (Maccabean) تر مشرۍ لاندي پيل کړ، او د خپلي سلطې واك يې پراخ کړ، د خپلي سيمي پلازمېنه يې بيت المقدس يا (Jerusalem) اعلان کړ.

پر بيت المقدس باندي پراته دې سلطنت چي په راس کي يې (Maccabean) واقع وو د رومي امپراتورۍ ملاتړ او مرسته تر لاسه کړه، او تر (164) قبل الميلاد پوري د رومي امپراتورۍ ملگری پاته سو.

فلسطين له رومي امپراتورۍ څخه تر عثماني امپراتورۍ پوري:

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

له میلاد څخه تقریبا 61 کاله مخکي رومي سرتېرو د (Pompei) تر مشرۍ لاندي (Judah) و نیول، او بیت المقدس یې ویران کړ، (Judah)او بیت المقدس تر یوې زیاتي مودې پوري د رومي ځواکونو تر کنترول لاندي وو.

د رومي ځواکونو د واکمنۍ پر مهال یهودو ځیني پاڅونونه و کړل چي د رومي ځواکونو له خوا ماته ورکول سوه، د یهودو لخوا دوه ستر پاڅونونه په 131 میلادي کال او دوهم یې په (70) اوېایم میلادي کال کي سوي دي، چي د هغه مهال رومي واکمنو یې پر ضد سخته او خونړۍ جګړه کړې او دا پاڅونونه یې ځپلي دي.

تر دې پاڅونونو وروسته په (135) میلادي کال کي رومېانو یهود له بیت المقدس څخه و شړل او دا سیمه یې د (Palastina)په نامه و نومول.

د (Palastina) کلمه چي په انګلیسي ژبه کي ورته (Palestine) وایي د (Herodotus) یا هیرودتس څخه اخیستل سوېده، هیرودتس دا اصطلاح د (Palestin Syria) پنامه نوملې ده چي اصلا د سورېې سهیلي برخه ده.

رومېانو پر فلسطین باندي خپل پوره کنترول درلود، او دا کنترول یې تر څلورمي پېړۍ (300) مو کلونو پوري راورسېد، او تر دوی وروسته بیا د فلسطین سیمه د (Byzantine) یا بیزانس امپراتورۍ تر واکمنۍ لاندي راغله.

په څلورمه پېړۍ کي عیسویت پر خپرېدو وو، د رومېانو ځیني کورنۍ چي په همدې موده کي د فلسطین و سیمي ته راتلې، د منځني ختیځ سیمي ته د عیسویت دین راوړ ، او زیاتو یهودو دې دین ته مخه و کړه.

د اوومي پېړۍ په بهیر کي په (600) مو میلادي کلونو کي مسلمانو ځواکونو د سعودي عربستان څخه د شمال پر لوري خپل تحریك پیل کړی وو، تر څو منځنی ختیځ لاندي کړي، او پدې سیمو کي د اسلام سپېڅلی دین خپور کړي. په دې ډول بیت المقدس په (638) میلادي کال کي د اسلام د دوهم خلیفه حضرت عمر (رض) تر فتحي لاندي راغی.

مسلمانانو دا سیمه تر (1900) مو کلونو پوري کنترول او و ساتله. د مسلمانانو د واکمنۍ پر مهال مسلمانو چاروا کو و عیسویانو او یهودانو ته اجازه ورکړه چي خپلو دینونو ته عبادت و کړي.

پداسي حال کي چي په سیمه کي مېشتو وګړو تر زیاته حده د اسلام سپېڅلی دین منلی وو او عرب کلتور هلته پوره وده کړې وه، بیت المقدس د مسلمانانو د یوه سپېڅلي ښار په توګه خپل برم درلود، ځکه چي د اسلام پیغمبر او د لوی څښتن د استازی حضرت محمد (ص) براق له مدینې منورې څخه همدې ښار البته د اقصی مسجد ته راغی او له همدې ځایه د لوی څښتن استازی و معراج ته تللی دی.

سبحان الذي اسری بعبده لیلا من المسجد الحرام الي المسجد الاقصی. الذي برکنا حوله لنریه من ایاتنا انه سمیع بصیر. (الایه)

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه: سپېڅلي دی هغه ذات چي تګ يې و کړ په خپل بنده سره (چي مراد تري محمد (ص) دی) له مسجد حرامه څخه و مسجد اقصی ته ، چي په شاوخوا کي يې موږ برکت اېښی دی، ددې لپاره چي ووينو موږ په ده باندي نښې زموږ له نښو څخه. بېشکه څښتن (ج) ښه اورېدونکی او ښه ليدونکی دی.

بيت المقدس تر پايه د عرب واکمنو په لاس کي پاته نه وو، بلکي په (1071) کي ترکي سلجوقېانو د بيت المقدس کنترول واخيست او دې ښار ته ئې خپل پوځونه ولېږل، خو د ترکي سلجوقېانو دې واکمنۍ هم زيات وخت و نه نيو، بلکي تر (30) کلونو لږ ئې واکداري وکړه.

اروپايانو هم په بيت المقدس کي د سلجوقي حکومت واك نه مانه او له هغوی سره ئې تل مبارزه کوله، د سلجوقي ترکيانو او اروپائي عيسويانو د مبارزې په بهير کي د مصر (Fatimids) يا قاطمېان چي اصلا د شيعه مذهب لاروی ډله وه، خپله اعظمي ګټه پورته کړه، دوی د اروپائي عيسويانو سره چي (Crusaders) نومېدله، ائتلاف و کړ او بيت المقدس ئې و نيو، دوی د بيت المقدس پر نيولو بسنه و نه کړه، بلکي(Juffa) او د فلسطين ځيني نوري برخي يې هم په (1098) کي و نيولې.

د تاريخ په شهادت ائتلاف تر پايه نه دی رسېدلی او په يو ډول د ډولونو يې ګذار پر سر خوړلی دی، دې ائتلاف هم چي يو نا مشروع ائتلاف وو داسي يو ګذار و خوړ، عيسوي اروپايانو ائتلاف مات کړ او د فلسطين ډېري برخي له هغې جملې څخه يې (Jaffa) او بيت المقدس په (1099) کي و نياوه.

د بيت المقدس دې لاندي کوني د مسلمانانو او اروپائي عيسويانو چي هغه (Crusaders) نوميږي تر منځ د اخ و ډب فضا لا ګرمه کړه، او نور هيڅ يوه لور ته اجازه نه وه چي په بيت المقدس کي شپې ورځې تيري کړي. خو له هر راز تاوتريخوالي سره سره اروپائي عيسويانو د بيت المقدس د سپېڅلي ښار کنترول تر (1187) ميلادي کال پوري په لاس کي درلود.

اروپائي عيسويانو د يوه مسلمان اتل صلاح الدين سره په جګړه کي ماتي و خوړه، د بيت المقدس نه و شړل سوه او د فلسطين پر سمندرغاړه يوه سيمه Acre))کي پاته سول. صلاح الدين واکمن د اروپائي عيسوېانو سره پر همدې سيمه د پاتي کېدو تړون و کړ، خو اروپاپي عيسوېان همدې تړون ته ژمن پاتي نه سول، پر بيت المقدس يې د نيولو په نيت څو ځله ناکام بريدونه و کړل، خو مسلمانو ځواکونو به تل ماتي ورکوله، مسلمانانو بالاخره دوی له (Acre) څخه هم په (1291) کي و شړل.

د اروپائي عيسويانو بريدونو لا پای و نه موند، ددې لپاره چي مسلمانانو ددوی ددې بريدونو څخه ځان ژغورلی وي، نو يې د هغې سيمې مسلمانان ورو ورو ددې سيمي را و ايستل. او دا سمندر غاړه د کلونو کلونو لپاره همداسي تشه او شاړه پاته سول.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د (1200) مو کلونو په منځ کي (Mamelukes) ماملوکان چي اصلا په مصر کي مېشت يو لوی پوځي ځواك وو، يوه امپراتوري تاسيس کړه، چي د فلسطين زياتي برخي يې هم په خپل غيږ کي را ونيولي.

د فلسطين د نفوسو زياته برخه په هغه مهال کي عربي ويونکو مسلمانانو تشکيلوله. د (1300) مو کلونو په پيل کي د مديترانې د شاوخوا سيمو او هسپانيې څخه يو څه يهود، بيت المقدس او د هغه شاوخوا سيمو ته راولېږل سول.

عثماني امپراتوري چي د ماملوکېانو سره په جګړه بوخته وه، دا جګړه و ګټله، ماملوکېانو ته ئې په (1517) کي ماتي ورکړه او په دې توګه فلسطين د عثماني امپراتورۍ يوه مستعمره و ګرځېده.

په ترکيه کي پر واك سلطان هغو يهودو ته چي له هسپانيې څخه راتښتېدل بلنه ورکړه څو په ترکي امپراتورۍ او د فلسطين په زياتو برخو کي مېشت سي.

د فرانسې پاچا ناپليون بناپارت، په (1798) ميلادي کال کي منځني ختيځ ته داخل سو، د مصري او عثماني واکمنو سره د ناپليون د جګړې پر وخت د فلسطينيانو نفوس کم سو، او زياتو فلسطينيانو خپلي سيمي پرېښودې، چي د وخت په تېرېدو يې دا حاصل ورکونکې ځمکي عربو او يهودو و نيولې.

د عثماني امپراتورۍ پر ضد د فلسطيني عربو پاڅون او ياغيتوب ښائي په لويه کچه د فلسطينيانو د خپرېدو لامل ګرځېدلی وي.

دوی وو چي د يهودو او صهيونيستانو مېشتېدني ته يې اجازه ورکول، په همدې ترتيب د عربو او يهودو نفوس په منځني ختيځ کي وده کول،ان تر دې چي په (1880) عيسوي کال کي (24000) څلور ويشت زرو تنو عربو په فلسطين کي ژوند کاوه. په داسي حال کي چي پوره شمېر يې (400000)څلور سوه زرو تنو ته رسېدی، په همدې مهال کي عثماني دولت پر يهودو مهاجرو ځيني بنديزونه اعلان کړه، چي دوی ته ئې اجازه نه ورکوله چي په فلسطيني سيمو کي ځمکه رانيسي.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د صهيونيت رامنځ ته کېدل The Rise of Zionism

په نولسمه ميلادي پېړۍ کي په اروپا کي د يهودو ازادي منل سوې وه او يهودو په تدريجي ډول مليت پالنه يا نېشنليستي اختېاروله، (Rabbi Yehudda Alcaly) لومړنۍ ځوك وو چي د صهيونيستانو لومړنۍ ليکنه يې په (1840) مو کلونو کي خپره کړه.

همدې او دې ته ورته ډېرو ليکنو د صهيونيت نظريه په لومړيو کي يو څو اروپائي هيوادونو ته خپره کړه ، چي ورو ورو ئې نږدې ټوله اروپا د صهيونيستي نظريې څخه خبر کړل.

په ختيځه اروپا کي د (1800) مو کلونو په پای کي د يهودو تسلط و فلسطين ته د يهودو مهاجرت ته لار پرانيستله.

لومړنی صهيونيستي حرکت په (1897) عيسوي کال کي په يوه رسمي ټولنه و منل سو، او دا په (Basle) کي لومړنی صهيونيستي کانګرس وو چي مشري يې (Theodo Re Herzl) کوله، داسي ويل کيږي چي د هرزل نيکه د (Alcalayسره چي لومړنی صهيونيستي ليکوال وو، له اثارو سره اشنايي درلوده، او هرزل هم ددې اثارو تر پوره اغيزي لاندي راغلی وو.

صهيونيستانو هيله او اميد درلود چي د يهودو کورګی يا کور ځمکه په فلسطين کي د جرمني او يا هم ترکي واکمنۍ په ملاتړ جوړه کړي. او هڅه ئې کوله چي په فلسطين کي مېشت عرب به و خپلو عربي هيوادونو ته ستنوي، او په فلسطين کي يې ددوی د قانوني موجوديت څخه سترګي پټولې. او دا يې ګڼله چي د فلسطين نفوس به ميليونونو اروپائي يهودو ته رسيږي، چي دا به په سيمه کي يو بشپړ اکثريت وي.

صهيونيستانو لومړی د کروندګرو ټولني په (Petahtikva), Zechron Jacob او (Rishon Letzion) کي جوړې کړې، و دې ټولنو ته اروپائي هيوادونو ورځ تر ورځې پراختيا ورکوله.

صهيونيستانو وروسته د جافا و شمال لوري ته د تلابيب يا (Tal Aviv) په نامه نوی ښار ګوټی تاسيس کړ، چي د زمان په تېرېدو يې ستر استراتيژيك اهميت غوره کړ، خو ددوی دا هيله چي په نوموړې سيمه کي به زيات يهوديان پر ځای کيږي او عرب فلسطينيان به و عربي هيوادونو ته ستنوي، حقيقت و نه موند، بلکي عرب نفوس ورځ تر ورځې زياتېدی.

يوې څېړني په هغه مهال کي ښودلې وه چي په (1914) عيسوي کال کي د ټول فلسطين نفوس د اووه سوه زره(700000)په شاوخوا کي وو، چي له هغې جملې څخه يې (615000) تنه عرب او د (85000) پنځه اتيا زرو تنو په شاوخوا کي يهود وو.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

منځنی ختيځ د لومړۍ نړيوالي جګړې تر سيوري لاندي:

د لومړۍ نړيوالي جګړې په بهير کي د (1914- 1918) ميلادي پوري عثماني امپراتورۍ د جرمني دولت سره د اتريش او هنګري پر ضد يو ځای سوه.

په هغه مهال کي چي عثماني پوځي حکومت پر فلسطين واکمني درلوده، د يهودو لپاره جګړه ډېره سخته وه، نه يوازي د يهودو لپاره بلکي و عربو ته هم سخته زيانمنه وه، د جګړې سره جوخت کولرا او Typhus ناروغيو دوی سخت و ځپله.

په ترکيه کي حاکم ترکي پوځي امر وکړ چي له خپلي خاوري به ټول بهرني کسان باسي، چي دا مهال نو په ترکيه کي زياتو روسي يهودو هم ژوند درلود. نو زيات روسي يهود دې ته و هڅول سول څو فلسطين ته مهاجرت و کړي، او هلته مېشت سي.

د منځني ختيځ د شبکې په حواله يو کوچنۍ ډله چي NILI نومېده، و برتانيې ته د فلسطين په اړه د استخباراتي معلوماتو د ورکولو په نيت ټاکل سوی وه، چي نومړې ډله به تلاښ او هڅه کوي څو پر فلسطين پوځي ترکي واکمني په تدريجي ډول پای ته و رسوي، خو داسي يوه ورځ راورسېده چي ترکي عسکرو د همدې ډلي څو تنه غړي نيولي او په ثبوت يې رسولي وو چي دې ډلي پر فلسطين د برتانوي تيري لپاره زمينه برابروله.

د 1916کال د مې په مياشت کي د برتانيې، فرانسې او روسيې تر منځ پټه معاهده لاسليك سوه، چي تر جګړې وروسته د عثماني امپراتورۍ او هم منځني ختيځ د زياتو سيمو د وېش په اړه وه.

د همدې معاهدې په لاسليکولو کي د برتانيې استازی سرمارك سايکس او د فرانسې هغې رژورژپيکو وو، چي تر لاسليکولو وروسته ئې معاهده د دوی په نومونو ياني سايکس پيکو يا Sykes-Picot Agreement پنامه ياده سوېده .

)چگونه اسرائيل به وجود امد- ۲۸ صفحه(

دې معاهدې غوښتل چي اصلا عرب پخپلو کي جلا او خواره واره کړي، او ځيني سيمي ئې پخپلو کي سره و وېشي، خو په روسيه کي د 1917کال د نومبر انقلاب په راتګ سره روسيې دا معاهده ماته او هغه ئې نشر او خپره کړه .

د پردې تر شا د همدې لاسليك سوي معاهدې له خپرېدو وروسته څرګنده سو ه چي فرانسې او برتانيې موافقه کړې وه چي د فلسطين زياته برخه به برتانيه اخلي او يوه برخه به ئې هم فرانسه او ائتلافي ځواکونه په دواړو اخلي، او لبنان او سوريه به و فرانسې ته سپارل کيږي. برتانيې دا وړانديز هم کړی وو چي تر جګړې وروسته به د عربو غوښتني چي د فلسطين د خپلواکۍ اخيستني په اړه دي نه مني، خو بل لوري ته ئې بيا د عربو سره توافق کړی وو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي په خپلواکۍ اخيستلو کي به ورسره بشپړه همکاري کوي. خو پايلي و ښوده چي د برتانيې د هغه مهال ددوه مخي توافق پر اساس مېشت عرب غوليدلي وو.

په (1916) ميلادي کال کي د (T.E Lowerence) او شريف حسين په ګډه رهبري عربو د عثماني امپراتورۍ پر ضد پاڅون په دې هيله وکړ چي ګواکي برتانيه به په منځني ختيځ کي د عربو خپلواکي و مني، خو برتانيې ورسره لويه جفا و کړه. نه يوازي دا چي د فلسطين خپلواکي ئې و نه منل، بلکي فلسطينېانو ته ئې په همدې لاره کي لوئي توطئې او خندېونه واچول.

د برتانيې حکومت غوښتل چي په يو ډول نه په يو ډول المان او ترکيې ته ماتي ورکړي، برتانيې دې دواړو هيوادونو ته دا ماتي ورکول يوازي د مسلمانانو په را پارولو کي ليدل، د همدې کار لپاره ئې د عربو سره ښه سلوك درلود، په روسيه کي د شلو ميليونو تنو مسلمانانو او په هندوستان کي د پنځوس ميليونو مسلمانانو پلوي او د الماني او عثماني امپراتوريو پر ضد ئې را و پاروي .

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

برتانوی پرېکړه لیك:

د بالفر اعلامیه:

د (1917) میلادي کال د نومبر په مېاشت کي مخکي له دې چي برتانیه د بیت المقدس پر زړه خپلي منگولي ښخي کړي، د بالفر په نامه یې یوه اعلامیه خپره.

د بالفر اعلامیه اصلا د برتانیې د باندنیو چارو د وزیر لارد بالفر یو لیك وو چي په برتانیه کي د صهیونیستانو د ټولني د یوې غوښتني په ځواب کي لیکل سوی وو. او دې اعلامیې په فلسطین کي د یهودانو لپاره د اصلي ټاټوبي په جوړولو کي د برتانیې ملاتړ څرگنداوه. په اعلامیه کي راغلي وو چي برتانیه به بېله دې چي په فلسطین کي د اوسنیو غیر یهودي پرگنو پر حقوقو تېری وسي، د یهودانو لپاره به اصلي ځای غوره کوي.د همدې لیك د متن یوه برخه په لاندي شرحه لیکل سوې وه:

02-Nov-1917

لارد روتشیلد

د انگلستان شاهي حکومت په فلسطین کي د یهودو د موجوده ټولني لپاره د یوه ملي کور د جوړېدو پلوي کوي.

دا یو مسلم حقیقت دی چي برتانیه به په ټولو هیوادونو کي یهودو د مدني او مذهبي حقوقو او هم په فلسطین کي د غیر یهودو د مدني او مذهبي حقوقو د تیري په صورت کي له هر ډول هڅي څخه دریغ و نه کړي. (چگونه اسرائیل به وجود امد- دیرشمه صفحه)

دا اعلامیه د برتانوي صهیونیستي تحریك د غوښتني پر اساس سوې وه، په ځانگړي ډول د (Dr. Haim Weizman) له خوا چي نوموړی ډاکتر اصلا له روسیې څخه و برتانیې ته پناه وړې وه.او وروسته د اسرائیلو مشر و ټاکل سو. ډاکتر چیم وایزمن،د اسرائیلو لومړنی ولس مشر چي له ۱۹۴۹ څخه تر ۱۹۵۱ ئې ولس مشري و کړه او په همدې دوره کي ئې و نړۍ ته اسرائیل ور و پېژندل.

په حقیقت کي لومړنۍ نړیوالي جگړې منځني ختیځ او پر هغه عملي کېدونکي سیاست ته لوی تغیر ورکړ، تر جگړې وروسته (League of Nations) عثماني امپراتوري پر برخو ووېشله، او دا وېشنه ئې د زبرځواکو هیوادونو تر منځ د پرېکړه لیك پر اساس تر سره کړه.

فرانسې او برتانیې دا پرېکړه لیك و کاته او هغه یې د خپلو موخو د عملي کېدو لپاره یوه ښه وسیله و گڼله .

لویو او زبرځواکو هیوادونو د فلسطین په اړه بېلا بېلي هیلي په زړه کي روزلې، د متحدو ایالاتو ولس مشر ویلسن ټینگار کاوه چي پرېکړه لیك دې داسي جوړ سي چي پکښې ولس ته خپلواکي ورکړل سي.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

برتانيې علاقه درلوده او هڅې يې کولې چې فرانسه له فلسطينه ليري پاتې وي او د (League of Nations) نه يې غوښتنه کوله چې د بالفر د تړون پر اساس فلسطين د هيوادونو تر منځ وويشي، او ټولې چارې دې د بالفر د تړون پر اساس چې متحد ايالات يې ملاتړ کوي پر مخ ولاړې سي.

عرب د (League of Nations) له صادر سوي تړون څخه ناخوښه او د دوی د موافقې پر خلاف وو، دوی ويل چې هغه سيمه چې دا اوس د فلسطين پنامه يادېږي د عربو ملکيت دی، څنګه امکان لري چې هلته د يهودو کورځای جوړ سي او پر عربو دې واکمني وکړي، او هم ئې دا وېره درلوده چې يو مهال به د يهودو لخوا ددوی ملکيتونه د يهودو تر لاس لاندې کېږي.

عربو د متحدو ايالاتو ولس مشر ته وړانديز کړی وو چې د فلسطين سيمه دې و سورئې ته ورکړل سي، او يو ملي تحريك ئې جوړ کړ چې د همدې تړون پر اساس مبارزه و کړي.

د متحدو ايالاتو ولس مشر ويلسن پخپل نوښت د (King Crane) پنامه يو پلاوی و فلسطين ته ولېږی څو د خلکو او ښارېانو نظريات له ځانه سره راوړي. همدې پلاوي د د 1919کال د اګست پر اته ويشتمه خپلې څېړني پای ته و رسولې او ولس مشر وېلسن ته ئې لاندې ټکي و لېږل:

د سورئې يووالی دې د هغه هيواد د ډېرو خلکو په غوښتنه پاته وي.

د ملي کور تاسيس دې په فلسطين کې د يهودو د حکومت په نامه نه وي.

د غير يهودو د ټولنو پر مذهبي او ديني حقوقو باندې دې تېری نه کېږي.

د غير يهودو شمېر چې د منځني ختيځ د ۹/۱۰ برخې تشکيلوي د صهيونيت د ټولو پروګرامونو مخالف دی.

)چگونه اسرائيل به وجود امد -

د متحدو اېالاتو ولس مشر ويلسن هم له دې پورته ټکو څخه داسې يوه انګېرنه و کړه:

)د يهودو تاريخ او ددوی تېر مهال ښئي چې امکان نه لري چې دوی له عربو سره يو راز و اوسي،. نه يوازې په فلسطين کې ، بلکې په ټولو هغو ښارو کې چې دوی دواړه مليتونه پکښې ژوند کوي، د فلسطيني عربو سره د جګړې پر مهال دوی يو د بلويني څښلي دي.(

(David Ben Gurion)چې د (Yishuv) مشري يې درلوده او د اسرائيلو د يو لوی شخصيت په توګه پېژندل کېدی، د (Yishuv) ډلې ته په يوه غونډه کې داسې وويل:

)هر څوك اوس هم په دې اند کې دي چې دا مسئله حل نه لري، موږ د يو ملت په توګه غواړو چې دا هيواد زموږ وي، او عرب هم د يوه ملت په توګه همدا راز هيله په زړه کې روزي.(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

صهیونیستانو او نورو عرب توکمو خپلي دا قضیې د پاریس د سولي په نامه کنفرانس ته وړاندي کړې. د پاریس د سولي په نامه کنفرانس د برتانیې پلان و مانه، خو اوس اصلي موضوع د فرانسې او برتانیې ددولتونو تر منځ په فلسطین کي د امتیازاتو د وېش پر سر ده، بېله دې چي د مېشتو عربو او یهودو نظر واخیستل سي.

په (1920) میلادي کال کي د (San Remo Conference) د پرېکړې له مخي و برتانیې ته یو اجازه نامه ورکړل سوه چي د اردون سمندر ختیځ او لویدیځ لوری به پراخوي، په حقیقت کي دا ځمکه چي برتانیې پراخوي، تر اصلي فلسطین زیاته وه چي صهیونیستانو ئې فکر کاوه.

برتانویان وه چي د یهودو سره ئې مرسته کول څو خپل اصلي کور ځای اباد کړي، او خپل اداره کونکی سیستم ولري، د همدې ترون عملي کېدل چي برتانیې ته ورکول سوی وای باید د یوې ټولني په مرسته عملي سي، نو برتانیې هم دا اجازه لیك د یهودو د یوې ټولني ته چي وروسته د (Jewish Agency for Palestine) پنامه یادېده ، و سپارله، تر څو د برتانیې پلانونه په ځانګړي ډول د یهودو راوستل او د عربو شړل له سیمي څخه عملي کړل.

له یهودو سره د برتانوي دولت د مرستو په لړ کي د یهودو ټولنه په فلسطین کي په (1929) میلادي کال کي جوړه سوه، او دا ځنډ ئې ځکه وو چي په فلسطین کي دا ټولنه پخپلو کي د رهبري پلاوي پر تشکیل نه جوړېده، برتانیې به دې ټولني ته ګواښنه کوله چي ټولنه دي د دواړو مسلمان او یهودو په ګډه جوړه سي، خو بېا هم دا ټولنه د یهودو په ګټه تمامه سوه.

په (1922) م کال کي برتانوي دولت یوه فیصله صادره کړه چي د فلسطین سرحدونه او سیمي به ئې یوازي د سمندر لویدیځ لوری وي، او د سمندر ختیځ لوری (Transjordan) چي اوس ئې اردون بولي و نومول سو، (Transjordan) د برتانوي امپراتورۍ یوه بېله سیمه و ګڼل سوه، چي بېا وروسته خپلواکي ورکول سوه.

له فلسطین څخه (Transjordan) بېلول د یهودو ناخوښي راپورته کړه، او دوی د (Revisionist) پنامه یو تحریك پیل کړ چي مشري ئې د (Benjamin Zeev Jabotinsky) په غاړه وه.

برتانیې غوښتل د (Mandate) سره سم په فلسطین کي یوه واکمنه او خپلواکه اداره جوړه کړي، چي دا اداره به د حقایقو پر بنسټ زیات عرب توکمي لري، نو ځکه یهود له همدې ډول تګلاري سره مخالف وو، ځکه چي یهود به پکښي د لږکي په توګه ګمارل کیږي.

نه یوازي یهود له همدا ډول واکمني اداري څخه ناخوښه وو، بلکي عربو ته هم د منلو وړ نه وه، ځکه عربو په هیڅ صورت نه غوښتل چي دا وړاندیز و مني، عربو وېره درلوده چي د برتانیې څخه صادره سوې دا اداره به پخپل ترکیب کي زیات شمېر یهود ګډ کړي.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د عربو پاڅون او د يهودو کډوالي (Arab Riots & Jewish Immigration) :

په (1920)، (1921) او (1929) مو کلونو کي عرب مليتونه د بالفر د تړون پر خلاف راپورته سول، او د يهودو د کورځاى د ټاکني پر ضد ئې خپل پاڅونونه پيل کړل.

دا پاڅونونه عموما په بيت المقدس ، هبرون، جفا او حيفا ښارونو کي سر ته و رسېدل، ددې پاڅونونو پاڅونکي حاجي امين الحسيني د بيت المقدس مفتي، او عارف العارف چي د فلسطين يو وتلى ژورنالست و، وو.

د (1929) کال پاڅون د عرب � يهود د مخالف سازمان پر شاوخوا و سو، او دا پاڅون د هغې انگېزې پر اساس و سو، چي ويل به ئې يهود پلان لري چي پر خپله سيمه ديوال را و گرځوي، او يا هم د مسلمانانو پر سپېڅلو ځايونو له هغې جملې څخه پر اقصى مسجد بريدونه و کړي.

ددې پاڅون په بهير کي تقريبا له بيت المقدس څخه پنځوس زره تنه يهود و شړل سول، د هبرون ښار هم تر ډېره حده له دوی څخه پاك سو. خو سره له دې بيا هم په (1930) م کال کي له ختيځي اروپا څخه زيات يهود و فلسطين ته راتلل. د سختو اقتصادي ستونزو او تبعيضي قانون له امله زيات شمېر يهود هم له پولينډ څخه و فلسطين ته راغلل.

په جرمني کي د هټلر د راپورته کېدو سره سم هم فلسطين ته د يهودو د لېږدېدو لړيو ادامه پيدا کړه، او له جرمني څخه زيات شمېر يهودو و فلسطين ته خپل راتگ همداسي روان و ساته.

عرب پاڅون او سپينه پاڼه (Arab Revolt & White Paper) :

په (1936) ميلادي کال کي په پراخه پيمانه پاڅېدني چي وروسته بيا د عرب انقلاب په نامه و نومول سو، مات سو. دا انقلاب د حسيني کورنۍ تر رهبرۍ لاندي سر ته ورسېد چي د نازي جرمني لخوا ئې بودجه ورکول کېده. دې انقلاب په سلگونو عرب او په سلگونو يهود و وژل.

د حسيني کورنۍ دواړه فلسطيني عرب او يهود چي ددوی د سلطې مخالفت به ئې کاوه، تورو خاورو ته لېږل.

(Yishuv)چي د يهودو ټولنه ده، ددې وژنو ځواب ورکاوه، يهودو به ترور او ترهگري کول، بمونه به ئې پر ښارونو غورځول او بېگناه عرب به ئې خپل ښکار گرځاوه، يهودو به دا چاري د (Revisionist group) په وسيله سر ته رسولې.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په وروستيو کلونو کي بيا برتانيې ځيني اقدمات و کړل چي دا پاڅونونه خنثی کړي، حسيني و عراق او له هغه ځايه بيا و نازي جرمني ته پناه يووړه، هلته مېشت سو او وروسته ئې بيا د (SS) پنامه يوه ډله تنظيم کړه چي په يوګوسلاوېا کي ئې فعاليت کاوه.

د (Peel) او (Wood head) کميسيونونو په (1937) او (1938) کلونو کي يوه طرحه وړاندي کړه، چي د هغې له مخي به فلسطين پر دوو برخو ويشي، چي يوه وړوکي برخه به ئې يهود او زياته برخه ئې د عربو تر واکمنۍ لاندي وي. دا طرحي برسېره پر دې غوښته چي پخپله خوښه عرب او يهود سره بېل او نفوس ئې جلا کړي.

يهودو مشرانو ته د طرحي تر لېږلو وروسته هغوی هوکړه کړې وه، خو عرب ئې مخالف وو او رد ئې کړه.

کوچنيو پاڅونو لا همداسي ادامه درلوده، د دې لپاره چي برتانوي حکومت دا پاڅونونه په بشپړ ډول ځپلي وي، نو ئې په (۱۹۳۹) ميلادي کال کي د سپيني پاڼي (White Paper) پنامه يو فرمان صادر کړ. او په دې منحوس فرمان کي يې ليکلي وو چي (15000) تنو يهودو ته دي اجازه ورکول سي چي د فلسطين خاوري ته داخل او همالته مېشت سي. او دا شمېر به په هر کال کي (15000) تنه وي او د پنځو کالو لپاره به پر مخ ځي، او تر هغه وروسته به د مهاجرت چاري د عرب چارواکو په منظورۍ پوري اړه لري.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

هولوکاسټ (The Holocaust) :

ددوهمي نړیوالي جګړې په بهیر کي (1939-45) ډېر فلسطیني عرب او یهود د ائتلافي ځواکونو سره یو ځای سوه. یهودو لازمه بلله چي د نازیانو سره و جنګیږي. په (1941) م کال کي برتانویانو Jewish Hagannah د عمومي عفوي په ترڅ کي خوشي کړ، Hagannahد یهودو د یوې لویې ډلي مشر وو، تر خوشي کېدو وروسته د (Hagannah)ډله د برتانوېانو سره یو ځای او د جرمن پر ضد یې جګړه کوله.

تر جګړې وروسته څرګنده سوه چي د شپږ میلیونه په شاوخوا کي یهود د جرمنیانو له خوا په اروپا کي په هلوکاست کي وژل سویدي. نورو هیوادونو و یهودو ته پناه نه ورکوله، یوازي اروپا وه چي دوی ته ئې د پاتي کېدو اجازه ورکوله.

و فلسطین ته د مهاجرت پر سر د برتانیې بندیزونه د سلګونو تنو په مړینه تمام سوه. اوس نو نور یهود ناهیلي وه او هم جدي وه چي زیات یهود و فلسطین ته راولي، تقریبا دوه نیم سوه زره تنه نورو یهودو و فلسطین ته د راتګ په هیله په مهاجرکمپونو کي شپې ورځې سبا کولې.

د هري ورځي په تېرېدو سره په منځني ختیځ او فلسطین کي حالات لا وخیم او کړکېچن کېدل، متحدو ایالاتو او ورسره په څنګ کي څو نورو هیوادونو پر برتانیه فشار راوړ چي یهودو مهاجرینو ته دي د تګ اجازه ورکړي، د برتانیې او اروپائي پلاوو یوې ګډې اداري یوه فیصله و کړه چي په بېړنۍ توګه دي سل زره تنه یهود و فلسطین ته داخل شي.

عربو د لوېدیځ پر دې فیصله نیوکي و کړې او پر برتانیه یې فشار وارداوه څو ددې پرېکړې مخه و نیسي. خو برتانیې ته حالت بیخي متغیر وو، او فکر یې کاوه چي فلسطین نور تر واك او سلطې وزي. نو یې هغه خپل تړون چي د (Balfour)اعلامیه وه و ملګرو ملتونو ته راجع کړه. نور نو فیصله د ملګرو ملتونو له لوري کېدله، چي دې ځپل سوي سیمي ته به څه ورکړي،

تجزیه یا Partition

ملګرو ملتونو د منځني ختیځ د دې ستري لانجې د کتني او څېړني لپاره خپل ځانګړی پلاوی چي(UNSCOP) ، فلسطین ته د ملګرو ملتونو ځانګړی هیات نومیږي، و ټاکی. دې پلاوي د ملګرو ملتونو عمومي اسنبلې ته د منځني ختیځ په اړه خپله طرحه وړاندي کړه.

دې طرحي فلسطین پر دوو مساوي برخو ویشی، د عربو دولت او د یهودو دولت ، او پرېکړه یې کړې وه چي بیت المقدس به تر نړیوالي اداري لاندي وي.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ملګرو ملتونو عمومي اسنبلې دا طرحه د (1947) کال د نومبر په اووه ويشتمه نېټه په -UN � Resolution)
GA 181)يا د جنرل اسنبلې په ۱۸۱ ماده باندي و منله.

ملګرو ملتونو ويلي وو چي ددواړو نړيوالو قدرتونو، شوروي اتحاد او متحدو ايالاتو د وړانديزونو پر بنسټ يې دا کار کړی دی. تر پرېکړي وروسته يهودو د ملګرو ملتونو دا منحوسه پرېکړه و منله، خو د فلسطيني عربو لوړ ضمير کله دا منله چي ددوی سيمه دي پر دوو برخو ووېشل سي، نو يې د رد ځواب ورکړ.

د عربو له ردوني يا ويټو وروسته بيا هم د معاهدې له مخي د فلسطين ځمکه پر دوو مساوي برخو ووېشل سوه، د تجزيې پر مهال د ټول فلسطين نيمائي ځمکه د فلسطيني عربو ملکيت وو، چي له هغې جملې څخه يې نيمائي د شهزاده ګانو ملکيت وو، او پاته اته په سلو کي يې د يهودو ځمکي وې.

يوه سر شمېرنه ښئې چي(1.2) ميليونو عربو په فلسطين کي ژوند کاوه، پداسي حال کي چي شپږ سوه زرو تنو يهودو په ځينو نورو سيمو او خاص ډول تر نړيوالي اداري لاندي بيت المقدس کي شپې ورځې سبا کولې.

د ملګرو ملتونو د عمومي اسنبلې د (181) مې مادې د پرېکړه ليك له مخي بايد له فلسطينه دوې بيلي سيمي جوړې سي، عرب واکمني او هم يهود واکمني، او بيت المقدس به هم د خپل سپېڅلتوب او جيوپوليتيك ارزښت له مخي نړيوال کيږي.

په جغرافيائي ډول له وارد شوو پراخ شمېر يهودو څخه سل زره تنه د بيت المقدس او د هغه د شاوخوا سيمو څخه ليري شول. او دوی د يوې ترآډې په واسطه چي و فلسطيني عربو ته وسپارل سوه، ليري و ساتل سوه. ددې ترادې يا (Corridor) ټول نفوس عرب وه، او هم دې ترآډې د لاډ او رام الله په نامه لوی ښارونه او د کلونيه ، قسطل او ايماوس پنامه کوچني ښارونه درلودل.

د غربي تيوري پر اساس جوړي سوي د ملګرو ملتونو دا طرحي کومه ښه پايله و نه درلوده، د عرب فلسطينيانو او يهودو تر منځ خونړيو پلانونو وضعه لا بحراني او کړکېچنه کړه.

عرب سر مشريزي د حاجي امين الحسيني په نوښت خپله اعلاميه صادره کړه، او په ډاګه ئي کړه چي د فلسطين د خپلواکۍ له پاره به جهاد کوي، او دا سپېڅلې سيمه به د يهودو له منګولو را کاږي. خو تاريخ ثابته کړې ده چي په سياست کي ډيري پريکړي د پردې تر شا سوي دي، نو عرب مشرانو که څه هم دا اعلاميه په قلمونو لاسليك کړه، خو په حقيقت کي يې بيلي بيلي مفکورې او هيلي درلودې.

د اردون مشر ملك عبدالله د اسرائيلو سره يو غير رسمي او مرموز تړون لاسليك کړی وو، چي ددې تړون له مخي به اسرائيل د فلسطين پر يوه سيمه چي په لوېديځ بانك يا (West Bank) پوري اړه لري او فلسطيني عربو ته ورکول سوېده، تيری کوي، او اردون به هم د فلسطيني دولت د جوړېدو مخنيوی کوي .

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

سورئې بېا غوښتل چي د عربو او يهودو ګډي سيمي چي د فلسطين په شمال کي پرتې دي، تر خپلي ولکې لاندي راولي.

د خپلواکۍ جګړه :

د خپلواکۍ لپاره جګړه، پر دوو جګړو وېشل کيږي، له خپلواکۍ تر مخه جګړه او له خپلواکۍ راوروسته جګړه.

د عرب ځوانانو او يهودو تر منځ جګړه يوازي د ملګرو ملتونو د (181) ګڼې معاهدې له صادرېدو لږ وروسته پيل سوه. تر ډېره ځايه عربو د دفاع تګلاره درلوده، او پر هيڅ يوه بانډ او يا هم سيمه ئې تېری و نه کړ، که څه هم چي د اردون يوه بانډ، فلسطين ته په ور سپار ل سوو ځيني سيمو باندي يرغلونه و کړل.

له خپلواکۍ تر مخه:

مخکي تر دې چي اسرائيل خپله خپلواکي اعلان کړي، د فلسطيني عربو دوو لښکرو چي د يوه مشري ئې د حاجي امين الحسيني او ددوهم هغې دا ئې د فوزی الکاکجي په غاړه وه، خپلي لښکري په دې نيت چي په دوو عرب ښارګوټو کي به پر يهودو بريدونه کوي، ځاېر ځای کړې.

د عربو د يوه لښکر مشر کاکجي، له سورئې څخه و بيت المقدس ته راغی، برتانوي حواکونو له ده سره ترون درلود چي په بريدونو کي به ګډون نه کوي، خو کاکجي دا ترون ته ژمن پاتي نه سو، او له (Galilee) نومي سمندرګي څخه ئې پر صهيونيستانو بريد و کړ.

د کاکجي لښکر د صهيونيستانو د هګانا، ارګن او ليهي له پوځي ګروپونو سره مخامخ سو. او ورسره ئې درنې جګړې و کړي.

په بيت المقدس کي د عربو پاڅون د (1947) کال د نومبر پر دېرشمه نېټه پای ته ورسېد، خو فلسطيني سرتېرو د همدې کال تر پايه د بيت المقدس محاصره و ساتل، بيت المقدس ته ئې د تيلو، اوبو، غذائي او ارتزاقي موادو له تېرېدو مخنېوی کاوه.

خو (1949) کال په عمومي ډول، دواړو هم عربو او هم يهودو اوسېدونکو ته زيان واړاوه، په بيت المقدس کي عامه وژني تر سره سوې، او ډېر عرب اوسېدونکو له خپلو کورځايونو کډه وکړه.

له برتانوي حکومته چي څومره د جګړې د پای ته رسېدو توقع کېدله، هو يې و نه کړه، خو جګړې کرار کرار پای و موند، هغه څه چي د جګړې د پای ته رسېدو لامل وو هغه د وسلو نشتوالی او د روزل سوو عسکرو نه موجوديت وو.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې لپاره چې اسرائيلو د بيت المقدس بنديز پای ته رسولی وي، نو د يهودو يوه سازمان، هګانا خپل يو پلان په کار اچولی وو، دې پلان د مسلحو ځواکونو، پوځي تکتيکونو او په پورته او کښته سيمو کې د يهودو د عملياتو تشکيل جوړاوه.

خو د پلان د پلي کېدو شېبه هم را ورسېده، هګانا خپل لومړي عمليات د 1500 تنو ځواکونو په درلودو سره پيل کړل، دې يهودو ځواکونو د عربو پر کلونيه او قسطل ښارونو چې بيت المقدس ته د ننبلونکي سړك په څنګ کې پراته وو، بريدونه پيل کړل او د عربو محاصره يې پای ته و رسول.

د قسطل ښار د اپريل پر اتمه نېټه د يهودو لاس ته ورغی، او د هغه ځای فلسطيني پياوړيقوماندان عبدالقدير الحسني شهيد کړل سو، او په شمال کې د کاکجي حواکونو ته هم ماته ورکول سوه.

د يهودو مشر په خپل يوه بيان کې وويل چې دا برياليتوبونه غواړي د متحدو ايالاتو ولس مشر ترومان ته وښيي چې يهود نه ماتېدونکی قوت دی.

د عربو بريد :

په ۱۹۴۷ م ميلادي کال کې انګليسي عسکر له فلسطينه ووتل.د برتانيې په وتلو سره نو نور په فلسطين کې دا درامه امريکا او اسرائيلو په لاس کې واخيسته. د متحدو اېالاتو له لوري لوبغاړی هاري ايس ترومن او د اسرائيلو له لوري داکتر وايزمن وو.

د (1948) ميلادي کال د مى پر (14) مه نېټه يهودو د اسرائيلو يو خپلواك دولت اعلان کړ .

د اسرائيلو د خپلواکۍ پر مهال که څه هم وايزمن ناروغ وو، خو خپله پوره هڅه ئې کوله چې اسرائيل په امريکا، فرانسه، او برتانوي حکومت باندي په رسمي ډول و پېژني.

همداسي و سول، داکتر وايزمن له هاري ايس ترومن څخه د اسرائيلو د رسميت پېژندني په اړه تحريري يا ليکلی سند تر لاسه کړ.

د امريکا ولس مشر هاري ايس ترومن په خپلو يادښتونو کي داسي ليکي : يولس دقيقې وروسته له هغه چي اسرائيلو خپل خپلواك دولت اعلان کړ ، ما خپل مطبوعاتي منشي چارلي راس راوغوښت او ورته و مي ويل چي هر څومره ژر دي و نړۍ ته د متحدو اېلاتو لخوا د اسرائيلو د رسميت پېژندني اعلاميه نشر کړي، چارلي راس هم په ډېرو لنډو شېبو کي د نړيوالو تر غوږونو دا اعلاميه و رسول.

د امريکا ولس مشر هاري ايس ترومن، چي له ۱۹۴۳ څخه بيا تر ۱۹۵۱ پوري ئې ولس مشري و کړه او پخپله همدې دوره کي ئې د اسرائيلو دولت په رسمينت و پېژاند.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په فلسطيني خاوره کي د اسرائيلو د خپلواك دولت د اعلانولو او د متحدو ياﻻتو له لوري د همدې دولت رسميت پېژندني په مسلمانه نړۍ کي د ډېرو مسلمانانو غبرګون را و پاراوه، په همدې شپو او ورځو کي ګاونډېو عرب هيوادونو پر اسرائيلو بريد و کړ، دوی دا بريد د اسرائيلو پر ځو سيمو و کړ. د ۱۹۴۸ م کال د می ۱۴مه-: د اسرائيلو لومړنی صدراعظم David Ben-Gurion په فلسطين کي د اسرائيلي خپلواك حکومت د خپلواکۍ اعلاميه لولي.

د بريد په لومړۍ مرحله کي د مصر او سورئي ځواکونو پرمختګ کړی وو، په ځانګړې ډول مصر چي د ټانکونو او درنو وسلو ملاتړ ور سره وو، ددې بريد په بهير کي مصري ځواکونه و توانېدل چي (Negev) فتحه او ډيري سيمي چي د معاهدې له مخي يهودو ته ورکول سوي وې، و نيسي.

د مصر او اردون دې برياليتوبونو د فلسطينيانو د يوه خپلواك دولت پر جوړېدو سپوری و غورځاوه، اردون پر خپله هغه معاهده چي يهودانو ته په ورکول سوو سيموبه يرغل نه کوي،وفا و کړه، خو سوريه او مصر پر خپلو ژمنو پاتي نه سول.

اسرائيليان تر اوسه په تلابيب کي د مصري ځواکونو لخوا د هغه مهال سخت او کوټلی بريد پر زړه لري، چي په ځومره زيات شمېر الوتکو ئې پر سيمو بريدونه و کړل. مصريانو په نيګيف کي هم همداسي بريد سر ته رسولی وو، او غوښتل يې چي دا سيمه د اسرائيلو له منګولو و باسي، سورئې هم له وخت څخه په ګټه اخيستنه په همدې جګړه کي فلسطين ته په ورسپارل سوو سيمو کي د ليدني وړ برياليتوبونه تر لاسه کړه.

کله چي اردون د معاهدې له مخي پر يهودي سيمو بريدونه و نه کړل، نو عرب سرمشريزي هغه لاري چي بيت المقدس ته تللې، محاصره کړې، چي په همدې ترتيب ئې بيت المقدس چي د ملکرو ملتونو د دوو معاهدو له مخي نړيوال سوی وو، تر سخت فشار لاندي راوست. په بيت المقدس کي مېشت يهودي دولت بله لاره و نه مونده، د (Burma Road)پنامه ئې د يوې بلي لويي لاري پرانيستلو کار پيل کړ، د همدې لاري په پای ته رسېدو سره ئې د بيت المقدس محاصره پای ته ورسول.

د (1948) ميلادي کال د جون په مباشت کي يو اوربند د ذيدخلو ځواکونو لخوا عملي سو، خو عربو دا اوربند و نه مانه او د څېړونکو له نظره عربو ددې اوربند د نه منلو په اساس لويه سهوه و کړه. اسرائيلو له همدې اوربند څخه خپله اعظمي ګټه پورته کړه. خپل عسکر ئې د جګړې لپاره و روزل، په وسلو بار لوئي کښتۍ ئې سيمي ته واردي کړې، او شپېته زره کسيز ځواك چي په مجهزو وسلو سنبال وو، و جکړې ته تيار سی کړ.

ددې اوږده اوربند په بهير کي د اسرائيلو د هګانا، پالما، ارګن او ليهي ګروپونه سره يو ځای او په ګډه ئې د ((I.D.F يا Israel Defense Force د اسرائيلو دفاعي ځواك په نامه يو لوی ځواك جوړ کړ.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د همدې څلورو اسرائيلي ډلو يووالی په رښتيني ډول ټينګ او يو موټی و ساتل سو، حتی تر دې چې د اوربند پر مهال اسرائيلي ارګن، سازمان غوښتل په وسلو يوه بار کښتۍ چې د (Altalena) پنامه يادېدل د خپل ځان لپاره په کوچنيو جګړو کي استعمال کړي، خو کله چې اسرائيلي لومړی وزير بين ګرين ددې کښتۍ د سپارلو غوښتنه و کړه نو ارګن ډلي يې انکار و کړ، او په پايله کي د اسرائيلو لومړي وزير د کښتۍ د غرقېدو امر وکړ .

د اوربند پر مهال له عرب هيوادونو سره بخت ياري و نه کړه، د يوه اسلامي هيواد لخوا فلسطينيانو ته په وسلو يوه بار کښتۍ هم چي و سوريې ته د تګ پر لاره وه، سورئې ته و نه رسېدل، او د اسرائيلو هګانا ډلي محاصره کړه. د اوربند له پای ته رسېدو سره سم اسرائيلو دمصريانو سره جګړه پيل کړه، مصريانو ته ئې ماته ورکړه او سيناي پينينسولا Sinai Pininsula ته داخل سول. د اسرائيلو دا بري هم عربي نړۍ حيرانه کړه، خو د برتانوي الوتکو په ليدو سره د اسرائيلو دفاعي ځواك يا I.D.F و شاته تګ ته اړ سو.

په همدې لس ورځنۍ جګړه کي چې ددوو اوربندونو تر منځ پېښه سوې وه، اسرائيلي ځواکونو د عربو دوه نور ښارګوټي چې رام الله او لاډ نومېدل، هم لاندي کړه.

د رام الله او لاډ ښارګوټو ستراتيژيك اهميت درلود، ځکه ددې ښارګوټو له لاري عربو کولای سول چې بيت المقدس محاصره کړي. اسرائيلي ځواکونو ددې دواړو ښارونو له نيولو وروسته له دې ښارګوټو ډېر فلسطينيان په بې رحمه او ناځوانمردانه توګه ووژل، او ډېر نور يې له دې ښارګوټو و شړل.

اسرائيلي ځواکونو په ډېر بې رحمانه ډول هغه کوچني فلسطيني کلي او بانډې چې د تلابيب په شاوخوا کي پراته وو، هم په بشپړ ډول ويران کړل، ځکه دوی غوښتل په مرکزي فلسطين کي چې د اسرائيلو دولت دی، فلسطينيان و نه اوسيږي.

څېړونکي چې د منځني ختيځ په چارو کي څېړنه کوي، ددې بريالیتوبونو اصلي لامل د يهودو اتفاق، له وخت څخه ګټه اخيستنه او همږغي بولي. خو متاسفانه چې عربو او هم فلسطينيانو دا ډول بری په لاس را نه وړ.

کله چې په (1949) کال کي د عربو او اسرائيلو تر منځ جګړه پای ته ورسېده، نو د ملګرو ملتونو يوه راپور و ليکل چي اسرائيلو له عربو څخه هغه سيمي چې د ملګرو ملتونو د طرحي په اساس و فلسطين ته ورکول کېدې، لاندي کړيدي، او تر اته اويا په سلو کي زياته سيمه ئې اشغال کړېده، خو هيڅ يوه هڅه اوپلان بيرته ددې سيمو د اخيستلو لپاره دملګرو ملتونو لخوا وړاندي نه سو، او نه ئې بيا بيت المقدس نړيوال اعلان کړ.

د فلسطيني حکومت د جوړېدو لپاره د ملګرو ملتو په پلان کي ورکول سوې ځمکه يو څه اسرائيلو لاندي کړه، او مصر هم د غزې تراډه لاندي کړه، غربي بانك يا West Bank چي له اقتصادي پلوه ئې ستر ارزښت درلود د اردون په لاس ورغی.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د همدې خونړۍ جګړې په بهير کې او يا لږ راوروسته کې (762000) تنه فلسطينيان عرب له اسرائيلي سيمو څخه راوشړل سول او په ګاونډيو عربي هيوادونو کې يې پناه واخيسته .

دا سيمي تر همدا اوسه پوري همداسي بې سرنوشته پاتي دي، عرب هيوادونو له اسرائيلو سره د همېشنۍ سولي د تړون د لاسليکېدو څخه سرغړونه کوله، اسرائيلو هم له خپلي موقع ګټه اوچتوله، او د يوه کميسيون په منځګړيتوب ئې خپلي پولي و ټاکلې، چي په نړيواله کچه نه دي منل سوي.

تش په نامه د ملګرو ملتونو اداري په 1948 او 1949 ميلادي کلونو کي د عربو او اسرائيلو تر منځ اوربندونه ترتيب کړيدي. د ملګرو ملتونو عمومي اسنبلې 194 مي معاهدې د عربو او اسرائيلو تر منځ ددښمنۍ پای اعلاناوه او ټولو هغو کډوالو ته چي غواړي بيرته خپلو کورځايونو ته کډه و کړي، اجازه ورکول .

همدا ډول د ملګرو ملتونو د امنيت شورا د 62 مي معاهدې موخه دا وه چي د فلسطينېانو او اسرائيلو تر منځ يو لنډ مهاله تړون لاسليك کړي، چي دا تړون ليك به ددواړو خواوو تر منځ د سولي يو دايمي او اوږد مهاله تړون ته لار پرانيزي.

د اسرائيلو پولي چي په (1949) کال کي د يوه لاسپوڅي کميسيون لخوا ټاکل سوي وې، يو لنډ مهاله ارامي را منځ ته کړه، خو د کډوالو موضوع چي د ټولو موضوعاتو په سر کي ئې ځای درلود، همداسي پاتي سوه.

د تړون په وسيله رامنځ ته سوې ارامي ورو ورو په نارامۍ بدلېده، چي اسرائيلو ډېر کم شمېر مهاجرو ته د بيرته راتګ اجازه ورکړه او زيات شمېر نور مهاجر همداسي په پنډ غالو کي پاتي وو.

کله چي په (1948) کال کي نړۍ Bipolar يا دوه قطبي سوه نو شوروي اتحاد او د ختيځي اروپا هيوادونو چي لومړی ئې د صهيونيستي حکومت ملاتړ کاوه، اوس د عربو پلوي و نيول. په داسي حال کي چي متحدو اېالاتو او د لوېديځي اروپا هيوادونو د اسرائيلو ملاتړ کاوه.

د زمان په تېرېدو د اسرائيلو دفاعي ځواك يا I.D.F ټول په فرانسوي او امريکائي وسلو سنبال سو، او عرب هيوادونه په خاص ډول سوريه او مصر له شوروي تکنالوجۍ نه ګټه اخيسته. عرب سرمشريزي يا Arab League د اسرائيلو پر ضد د صنعتي هيوادونو يو ائتلاف جوړ کړ، چي تر (1990) کال پوري يې بشړ فعاليت درلود.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سینای کمپاین The Sinai Campaign :

په مصر کې د جمال عبدالناصر په مشرۍ مصرېانو فاروق پاچا له واکه و غورځاوه، او په همدې بهیر کې مصر د اسرائیلو سره د سولې په رامنځ ته کولو کې هم پرمختګ و کړ. که څه هم چې مصرېانو په 1954 کال کې یو اسرائیلي بانډېه داسي حال کې چې هڅه ئې کول په مصر کې د متحدو اېالاتو په اطلاعاتي سازمان او ځینو نورو بهرنیو سفارتونو کې چاودني و کړي و نیول. وروسته ځرګنده سوه چې ددې چاودنو موخه دمتحدو اېالاتو او مصر ترمنځ د اړیکو خرابول وه .

مصر چي د اسرائیلي لاسوهنو او سبوتاژونو څخه نا ارامه وو، غوښتل وسلې رانیسي. کله چي د مصر دا غوښتنه د غربي بلاك لخوا رد سوه، نو ئې و ختیځ بلاك ته مخه کړه .

د مصر دیپلوماسۍ دا منله چي که غواړی له لوی ځواك سره اړیکي ټینګي کړی نو د هغه له دوست او ملګري سره اړیکي و نیسی . مصر هم ددې لپاره چي له شوروي اتحاد سره اړیکي ښې سوي وي، د چکوسلواکیا سره ئې د وسلو رانیولو تړون لاسلیك کړ.

د مصر ولس مشر جمال ناصر د سویز کانال او ټیران معبرونه چي و اسرائیلو ته ئې لار موندل، بند کړل. اسرائیلي استراتیژي جوړونکي په دې باور وو چي د چکوسلواکیې څخه مصر ته د وسلو رارسېدو سره جوخت به مصر پر اسرائیلو برید کوي. نو څیله هم د وسلو رانیولو په تلاښ کي سو. دا چي اسرائیلو پخوا له دې د فرانسې سره د وسلو واردولو تړون درلود، نو ئې له فرانسې څخه یو ځل بیا د وسلو په راواردولو پیل و کړ، ډېر اسرائیلي سازمانونه په دې اند وو چي له مصري بریده له مخه باید اسرائیل جګړه پیل کړي.

په مصر کې د سویز کانال چي ۱۹۵ کیلومتره اوږدوالی لري، او د مدیترانې سمندر او سره بحیره سره نښلوي.

حالات ورځ تر ورځي بحراني کېدل، او په 1956 کې اسرائیل، فرانسه او برتانیه د سویس کانال د ملکي کولو د پلان جوړېدو لپاره سره یو ځای سوه، او د یوه پلان پر سناریو ئې کار پیل کړ. پرېکړه و سوه چي اسرائیل به پر سینای او میلتا سیمو باندې برید کوي، او فرانسه او برتانیه به التوماتوم ورکوي.

دا پلان چي د 1956 کال د اکتوبر پر 29 مه نېټه د Sinai Campaign په نامه یاد سوی وو، پیل سو. اسرائیلو په چټکي سره سینای و نیو، د متحدو اېالاتو دولت پر دې کړنه قهر ځرګند کړ، او برتانیه، فرانسه او اسرائیل ئې تهدید کړل.

د ملګرو ملتونو عمومي اسنبلې په خپله غونډه کې 997 نمبر معاهده تصویب کړه، چي له اسرائیلو سره ئې د سینای څخه د ژر پرېښودو غوښتنه په ډاګه کوله. خو اسرائیل د فرانسې او برتانیې په ملاتړ په سینای کې تر څو مېاشتو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاته سول. کله چي یې ددې نړیوالو کانالونو د خلاصون ضمانت یا ګرنټي تر لاسه کړل، نو بیا د ملګرو ملتونو او په خاص ډول د متحدو ایالاتو په فشار راووتل، خو دملګرو ملتونو ځواك په سناى کي ځاى پر ځاى سو.

یوه بایلونکې شپږ ورځنۍ جګړه:

په عمومي ډول (1960)م کلونه د عربو او اسرائیلو تر منځ د شخړي عمده کلونه وو، د اسرائیلو د مخکني پلان پر اساس چي غوښتل ئې د ګالیلې له سمندر څخه د اسرائیلو مرکزي او سهیلي سیمو ته اوبه و رسوي، د خپل پلان په عملي کېدو پیل وکړ. دا پروژه اصلا د متحدوایالاتو د استازي Eric Johnston لخوا په 1955 کال کي وړاندي سوې وه چي عرب انجنیرانو هم پرې موافقه کړې وه، خو په غیر مستقیم ډول ئې د اسرائیلو د رسمیت پېژندني له امله ردوله.

د تېرلو دروازو تر شا په غونډو کي اسرائیلو او اردون د همدې اوبو د وېش پر سر موافقې ته رسېدلي وو.

په 1964 کال کي په څو سر مشریزو غونډو کي عرب مشرانو هوډ څرګند کړى وو چي د P.L.O یا د فلسطین د خپلواکۍ سازمان په نامه به یوه لویه ټولنه تاسیسوي. همداسي یې و کړل. یوه اعلامېه ئې خپره کړه چي دا ټولنه یا سازمان به د اسرائیلو پر ضد د ویجاړې لپاره چټك ګامونه اخلي، او د اردون د سیند ټولي هغي لاري او سرچینې چي د ګالیلې رود اوبه کوي، اړوي. ځکه چي غوښتل یې و اسرائیلو ته د اوبو رسولو په پروژه کي خنډونه واچوي.

سورئې او لبنان د فلسطین د خپلواکۍ سازمان پر همدې اعلامیې چي بشپړوي به ئې، پیل و کړ. سورئې خپل تراکتورونه موظف کړل چي ټولي هغي سرچینې چي په ترتیب سره و اسرائیلو ته اوبه ورکوي، ویجاړې کړي.

اسرائیلو د سورئې پر همدې عمل سخت غبرګون و ښود، او پر همدې تراکتورونو ئې ډزي و کړې، سورئې د همدې ډزو په حواب کي د اسرائیلو په شمال کي پر ځیني ښارونو ډزي پیل کړې، څو دا جګړه د الوتکو تر بمبارونو و رسېده.

شوروي اتحاد چي په سوریه کي یې د د شوروي پلوه حکومت ملاتړ کاوه، سورئې ته وویل چي اسرائیلو خپل پوځونه د سورئې و پولو ته راوستلي او د یوه لوي برید پلان لري ، لکه څنګه چي حالات ورځ تر ورځې کړکېچن کېدل، نو سورئې له مصره څخه د پوځي مرستي غوښتنه وکړه.

د همدې پېښو او د سورئې د غوښتني په تعقیب د 1967 کال په مى کي جمال ناصر خپله سخته او له غبرګونه ډکه مرکه خپره کړه او په یوه برخه کي ئې دا توري وویل: (د اسرائیلو موجودیت ډېر اوږد سو، موږ د اسرائیلو و تیري ته هرکلى کوو، او موږ و همدې جګړې ته چي له ډېري مودې ئې په انتظار کي وو، ښه راغلی وایو، وروستۍ شېبې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

رارسېدونکي دي، او هغه جګړه چي موږ به اسرائيل پکښي له منځه ورو راورسېده). مصری ولس مشر جمال عبدالناصر

په همدې ورځ جمال ناصر د ملګرو ملتونو د بېړنۍ قوې یا (UNEF) ځخه و غوښتل چي له سينای پينينسولا او غزې تراډې ځخه ووزي، د ملګرو ملتونو سرمنشي جنرال U-Thant موافقه و کړه چي په رسمي ډول به د مې پر اتلسمه خپلو پوځونه له سیمي باسي.

څېړونکي نظر ورکوي چي جمال ناصر عقېده درلوده، چي د ملګرو ملتونو پوځونه به له سيمي و نه وزي، او دا به دده لپاره يوه بهانه وي چي جګړه و نه کړي.

د همدې کال د مې پر درويشتمه ناصر د اسرائيلي ترانزيت د تړلو امر وکړ، او په همدې ترتيب متحداېالات په هغه ژمنه کې چي و اسرائيلو ته ئې د اوبو رسولو د لارو د ازادی په اړه ورکړې وه، پاته راغلل.

دا چي جمال ناصر رښتيا غوښتل د اسرائيلو سره جګړه و نښلوي، په دې اړه بيلا بيل نظرونه موجود دي:

(Avi Shalaim)چي د منځني ختيځ د چارو څېړونکی وو، وائي چي جمال عبدالناصر هيڅکله نه غوښتل د اسرائيلو سره جګړه و نښلوي، بلکي هغه به د شوروي اتحاد د مانورو او هم د سورئې دغوښتني په خاطر دا ډول ويناوي کولې.

او يو بل څېړونکی (Michael Oren) بيا څرګندوي چي شواهد ښئي چي جمال عبدالناصر په رښتيني توګه غوښتل د مي په اته ويشتمه حګړه پيل کړي، خو اسرائيل په دې راز پوهيدلي او موضوع ئې د امريکا تر ولس مشر جانسن پوري رسولې وه، جانسن د شوروي اتحاد صدراعظم کاسيګين ته تيليفون کړی او د جګړې د بدو عواقبو په اړه ئې اخطار ور کړی وو، او کاسيګين ئې دې ته و هڅاوه څو جمال ناصر له همدې جګړې را وګرځوي.

د روانو حالاتو په ترڅ کي د اردون پاچاملك حسين د مصر سره يو تړون لاسليك کړ چي د جګړې لپاره ئې د اردون تيارى څرګنداوه، ملك حسين هم پخپله يوه بيانيه کي دا جملې ويلي وې:

)د مصر، اردون، سورئې او لبنان سرتېري د اسرائيلو له سرحدونو سره مېشت دي، څو اسرائيلو ته غاښ ماتونکی ځواب ورکړي، موږ يوازي نه يو، بلکي د عراق، الجريا، کويټ، سودان او ټول عرب ملت سرتيري له موږ سره دي، موږ به نړۍ حيرانه کړو او و به ښيو چي عرب څومره يو موټي دي.(

عراقي ولس مشر رحمان عارف هم يوه بيانيه ورکړې وه چي د اسراييلو پر ضد ئې د جګړې اخطار په ډاګه کاوه.

له اسرائيلو سره د متحدو اياﻻتو مرسته همداسي روانه وه، او ګمان کېدی چي اسرائيل به دا جګړه ګټي، خو د عربي هيوادونو په تېره بيا سورئې، مصر، او عراق وسلو چي د شوروي اتحاد په وروستۍ تکنالوجي سنبال وي دا حس

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

شنډاوه، اسرائيلو د کاغذ پر مخ ويل چي د الوتکو شمېر ئې د مصر او سورئې تر هغو اوړي، پداسي حال کي چي مصر د هغه مهال تر ټولو پرمختللي الوتکي Mig-21 درلودې.

عامو اسرائيلو او يهودو او ددوی لوړ رتبه غړو گمان کاوه او په دې اند وو چي اسرائيل به ماته خوري، نو مخکي تر جگړې ئې لا په سلگونو قبرونه د تلابيب په پارك كي كيندلي وو.

اسرائيلو پر خپلو اپوزيسيونونو ږغ و کړ چي د پوره يووالي لپاره دي په حکومت کي برخه واخلي،اپوزيسيونونو د اسرائيلي حکومت دا پرېکړه ومنل او ډيرو گوندونو يو پراخ بنسټه حکومت جوړ کړ.

کله چي څرگندېدله مصر بريد کوي، نو تر مخه ئې اسرائيلو بريد پيل کړ، دوی دا جگړه د 1967 کال د جون د مېاشتي پر پنځمه نېټه پر مصرېانو پيل کړه ، يوازي ئې د جگړې په لومړيو شپو ورځو کي 400 الوتکي له منځه يووړې، اسرائيلي ځواکونو په خپلو چټکو عملياتو کي سېناى پينينسولا او غزه تراډه هم کلابنده کړه، د جگړې په لومړۍ ورځ اردوني توپخانې پر بيت المقدس ډزي پيل کړې، خو د اسرائيلو لومړي وزير Levi Eshkolد اردون ولس مشر ملك حسين ته خبرداری ورکړ چي د جگړې له ډگره ليري و اوسي، د خبرداري تر اورېدو وروسته ملك حسين هم له جگړې وېره درلوده، او د جنگ له صحنې راووت.

د جگړې له ډگره د اردون په وتلو، اسرائيلو له موقع گټه پورته کړه، غربي بانك او بيت المقدس ئې هم محاصره کړ. د سورئې توپخانې د گولان له لوړو څخه پر شمالي اسرائيلي سيمو خپلي ډزي پيل کړې، خو بل لوري ته مصر له اسرائيلو سره يوې معاملې ته ورسېد، کله چي اسرائيل د مصر له لوري پر ارامه سو، نو ئې تصميم و نېاوه چي د گولان لوړې لاندي کړي، د گولان د لاندي کېدو پر سر د اسرائيلو حکومت او اپوزيسيونونو پر دې موافقه نه درلوده، په ځانگړې ډول موشېداېانو. Moshe Dayan

ملگرو ملتو اسرائيلو ته گوته څنډلې وه چي اوربند ته به چمتو کيږي، او هغه وو چي د جون پر يولسمه اسرائيلو پر اوربند موافقه و کړه. د ملگرو ملتونو د پر له پسې معاهدو په لړ کي 242 نمبر معاهده هم صادره سوه، چي په جگړه کي شامل هيوادونه ئې د همېشنۍ سولي و خبرو ته رابلله، او هم ئې ويلي وو چي اسرائيل به له ټولو هغو سيمو چي په همدې جگړه کي ئې لاندي کړي دي، وزي.

په حقيقت کي همدې جگړې په منځني ختيځ کي د واك بيلانس ته تغير ورکړ، اسرائيلو د 1948 کال په تناسب څو ځله زياتي سيمي لاندي کړې، لکه د سيناې پينينسولا لويه دښته، د گولان لوړې، غربي بانك او ځيني نوري سيمي. د مصر ولس مشر جمال ناصر چي له ۱۹۵۴ څخه تر ۱۹۷۰ پوري ئې واکمني و کړه او په مصر کي ئې د برتانيې ۷۲ کلنه واکمني پای ته ورسول.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مصر ولس مشر جمال ناصر چي د عربي نړۍ مشري ئې هم په غاړه درلوده، پر دې وياړ کاوه چي څنګه ئې په 1956 کا ل کي و اسرائيلو ته چي د فرانسې او برتانيې ښکاره ملاتړ ورسره وو. ماته ورکړه، خو دا ځل يي له اسرائيلو سره د متحدو اېالاتو د پوځي ملاتړ له کبله هيلي رښتيني و نه ختې.

د ځينو څېړونکو لکه فواد عجمي له نظره دې جګړې ددې پر ځای چي فلسطيني عربو ته نېکمرغي په لاس ورکړي، بدمرغي ئې ورکړه. په زرګونو عرب فلسطينيان ئې د اسرائيلو تر ولکې لاندي راوستل، او په منځني ختيځ کي ئې ځيني پاروني په وجود راوړې.

د الفتح په نامه سازمان چي په فلسطين کي ئې د پام وړ برباوي تر لاسه کړيدي، په 1957 کال او د PLO یا د فلسطين د خپلواکۍ سازمان په 1964 کال کي تاسيس سول، چي ددواړو ګوندونو مرام د اسرائيلي حکومت شنډول او د فلسطيني هغې واك ته رسول وو.

د عربو او اسرائيلو تر منځ د شپږ ورځنۍ جګړي وروسته احمد شکايري Shukairy چي د فلسطين د خپلواکۍ د سازمان مشري ئې کوله له واکه ګوښه او اوسنی مېړنی مشر ياسر عرفات ئې د مشر په توګه و ټاکل سو، ياسر عرفات چي په رښتيني ډول ئې د فلسطينيانو ملاتړ درلود، په منځني ختيځ کي د يوه رښتيني او پياوړي اتل په توګه تر دې مهاله سالمه رهبري کوي،

د فلسطين د خپلواکۍ سازمان د فلسطينيانو د يوازني ګوند په توګه د ټولو عربي هيوادونو لخوا په رسميت و پېژندل سو. خو اسرائيلو په ټينګه له نړۍ څخه د همدې سازمان د نه رسميت پېژندني غوښتنه درلوده، د اسرائيلو يوازنی دليل چي ولي دا سازمان ګواښي دا وو چي نوموړي سازمان ترهګر فعاليتونه سر ته رسوي، هغه يهود چي په 1917 کا ل کي ئې دې سيمي ته کډې راوړي دي، شړي او په مرامنامه کي ئې د اسرائيلو د له منځه وړلو ماده وجود لري.

اسرائيلو په راوروسته کي څرګنده کړه چي په حقيقت کي ئې غوښتل له بيت المقدس پرته نوري ټولي سيمي د عرب ګاونډيانو سره په سوله ايز ډول د تړون له مخي و سپاري، خو ددوی په وينا سيمه ايزو نېشليستانو د غربي بانك او د ګولان د لوړو په اړه هم غوښتني درلودې.

د فلسطين او اسرائيلو تر منځ ددې ستر بحران د له منځه وړلو لپاره نو اوس د پلانونو ورکول پيل سول، Yigul Alonخپله يوه طرحه چي د Alon Plan پلان په نامه ياده سوه وړاندي کړه، دې طرحي پر اسرائيلو ږغ کاوه چي د غربي بانك سره پرتې خپلي سيمي دي و فلسطين ته وسپارل سي.

ددې پلان برسېره په سيمه کي پرتو ځينو يهودانو هم په مخامخ ډول ددواړو خواوو ناسته او د موضوع حل حتمي ګاڼه. څکه نو د سودان پلازمېني خرطوم سر مشريزه چي يو غولونکی پلان وو، د 1967 کال په اګست او سپتمبر کي

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

جوړه شوه، چي دا سرمشریزي ددواړو خواوو تر منځ د خبرو اترو ور وتړی، او په هیڅ ډول ئې د اسرائیلو په رسمیت نه پېژندل نه منل.

یوه بله معاهده هم په 1975 کال کي د ملګرو ملتونو لخوا خپره سوه، چي د Zionism is Racism یا صهیونیت نژادي تبعیض دی، په نامه یاده سوه، دې معاهدې پر اسرائیلو ږغ کاوه چي له خپلي سیمي دي هغه بنېاد ګراېان چي د مېشته کېدني مخالفت کوي و شړي.

په اسرائیلو کي په 1977 کال کي د Licud لیکود ګوند په واك ته رسېدو سره د مېشته کیدني پراختیا رسمي بڼه غوره کړه، او اسرائیلو له هغه مهاله بیا تر همدې پاڼي تر لیکلو په فلسطیني سیمو کي د یهودانو پر مېشتېدو ټینګار کوي، یوازي په 2003 یم کال کي 22000 تنه اسرائیلیان په غربي بانك او غزې تراډه کي ځای پر ځای سویدي. او شل زره تنه نور ئې د بیت المقدس او د هغه په شاوخوا سیمو کي مېشت سویدي، او تر پنځلس زره زیات یهود د ګولان په لوړو کي مېشت سویدي.

مصري ولس مشر جمال ناصر د اسرائیلو او مصر تر منځ اوربند مات او پر سویز کانال ئې برید و کړ، دې جګړې په یوه داسي مهال کي صورت و نیاوه چي د اسرائیلو لومړی وزیر Levi Eshkol مړ، او Gulda Meir ګولدا میر یې د ځای ناستي په توګه ټاکل سوی وو، دا جګړه هم د دواړو هیوادونو تر منځ د یوې خونړۍ جګړې په توګه ثبت سوېده، ډیر څېړونکي په دې اند دي چي په همدې جګړه کي د بم غورځونکو الوتکو پیلوټان شوروي الاصله وو، چي د شوروي اتحاد له لوري و جمال عبدالناصر ته رالېږل سوي وو.

د متحدو ایالاتو دفشار له امله چي پر اسرائیلو ئې وارد کړ، دواړه لوري و یوه اوربند ته سره و رسېدل، او هم ئې و منله چي د ملګرو ملتونو 242 نمبر معاهدې ته غاړه ایږدي.

د عربي نړۍ یوه نامتو او ننګيالی مشر جما ل ناصر هم په ناڅاپي ډول له دې نړۍ سترګي پټي کړې، او ځای ناستي انور سادات اوس د مصر مشري په غاړه واخیسته، د انور سادات تګلاره د اسرائیلو په اړه داسي وه چي له دوی سره ئې نسبي سوله غوښته، او په تدریجي ډول ئې د فلسطیني سیمو څخه د اسرائیلو وتل غوښتل.

متحدو ایالاتو او ملګرو ملتونو د اسرائیلو د لومړي وزیر Levi Eshkol تر منځ منځګړیتوب کاوه، خو مثبته پایله ئې و نه درلوده.

د مصر د ولس مشر انور سادات غوښتني ورو ورو د جګړې د پیل کېدو په اخطار تبدیلېدلې، خو د اسرائیلو سرسخت صدراعظم ګولدامیر هیڅکله دا نه منله چي د اسرائیلو پوځیان به د فلسطیني ښارو څخه وزي.بلکي هغه به ویل چي د فلسطین او اسرائیلو تر منځ د سولي ددایمي تړون تر لاسلیکېدو وروسته به اسرائیلي ټولګی له فلسطینه راباسي.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د عرب هیوادونو او پخپله مصر و مصري ولس مشر ته په ډاګه کوله چي اسرائیل په پوځي لحاظ تر مصر تکړه دي، تر هغه مهاله چي مصر پخپل اردو کي اصلاحات را نه ولي، جګړه به ونه ګټي، نو انور سادات هم غوره و ګڼله چي جګړه د عرب مشرانو تر لیدني کتني پوري و ځنډوي.

د اکتوبر جګړه Yom Kippur War:

تر یو لړ زیاتو ناندریو وروسته د 1973 کال د اکتوبر په مباشت کي مصر او سورئې د اسرائیلو پر ضد یوه بله جګړه ونښلوله، او دا جګړه د اسرائیلي لومړي وزیر ګولدامیر لخوا د انور سادات د هغه وړاندیز تر ردولو وروسته پیل سوه چي د مهاجرت په اړه ئې د مذاکرې غوښتنه څرګندوله.

د اکتوبر پر شپږمه چي یهودان ئې Yom Kippur بولي، او ددوی لپاره یوه ځانګړې سپېڅلي ورځ ده، مصري پوځي ټولګۍ له سویس کاناله تېري سوې، که څه هم پخوا لدې انورسادات دوه ځله د جګړې د پیل په اړه خبرداۍ ور کړی وو، خو څه پېښ نه سول، ځکه نو اسرائیلي مشرتابه هم د مصري برید په اړه ګمان نه کاوه، خو د برید په ورځ رارسېدلي استخباراتي خبرونو ګولدامیر او د اسرائیلو ددفاع وزیر داېان Dayanحیران کړل.

زیات شمېر مصریان د سویس کانال پر شاوخوا راټول شوي وو، اسرائیلي ځواکونه هم سره راټول او یو ځای سوه، تر څو د راپېښ اړودوړ مخه و نیسي، خو خبر نه وو چي ټانکونه او زیاتي درنې وسلې ئې تر مخه لا د مصري پوځیانو په لاس کښېوتلي دي.

د اسرائیلو سره په جګړه کي د زیات فشار له امله 200 اسرائیلي ټانکونو د ګولان لوړي پرېښودې، او پر شاتګ ئې و کړ، کله چي مصریان له سویس کاناله تېر سول، نو سوریې هم د پینینسولا تراډه چي له لاسه ئې ورکړې وه، بیرته په لاس راوړه.

د اسرائیلو یو جنرال اېریل شېرون چي د اسرائیلو اوسنی لومړی وزیر دی، په همدې جګړه کي یو مهم رول لوبولی وو.

جګړه د متحدو اېالاتو د زیات فشار له امله ودرېده، د جګړې په پای کي معلومه سوه چي دواړو خواوو ته زیات ځاني او مالي زیانونه اوښتي دي، د مصر د مړو شمېر 8500 تنه او د اسرائیلو هغې 2500تنه و ښودل سو.

د جګړې په پای کي د اسرائیلو لومړی وزیر ګولدامیر و استعفاکولو ته مجبور سو، چي له استعفا ورکولو وروسته ئې Izhak Rabinاسحاق رابین، چي په متحدو اېالاتو کي د اسرائیلود سفیر هم تېر سوی وو، د لومړي وزارت په ګدۍ کښېناست.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د متحدو اپالاتو د باندنیو چارو د وزیر له هڅو سره سم و منل سوه چي اسرائیل به د سینای پینینسولا د ځینو برخو څخه وزي، خو د اسرائیلو د ښی اړخه اپوزیسیون مشر Menhaem Begin له سینای پینینسولا څخه د اسرائیلي پوځېانو د وتلو سخت مخالف کاوه، که څه هم چي انورسادات او د اسرائیلو لومړی وزیر Menahem Beiginپه 1978کال کي د Camp David تړون لاسلیك کړ، چي په 1979 کال کي ئې د سولي د تړون لپاره لار هواروله.

په لبنان کي د 1982 کال جګړه:

په 1970یم کال کي د فلسطین د خپلواکۍ سازمان غړي او جنګیالي و لبنان ته راغلل، او لبنان ئې خپل مرکز و ګرځاوه، تر څو له هماغه ځایه پر اسرائیلي سیمو خپل بریدونه تر سره کړي، سورېاپان د 1976 کا ل په لومړیو کي و لبنان ته داخل سوي وو.

خو د اسرائیلو لومړي وزیر د فلسطین د خپلواکۍ سازمان پر همدي عمل خبر او په 1982 کي ئې پرې حمله و کړه، څو له هغه ځایه د فلسطین د خپلواکۍ سازمان جنګیالي و تونیس ته ولاړل.

دا هڅه د اسرائیلو ددفاع د وزیر اپریل شېرون وه چي غوښتل ئې د فلسطین د خپلواکۍ سازمان له منځه یوسي، په لبنان کي تر ډېره وخته د اسرائیلو او فلسطیني سازمان تر منځ جګړه روانه وه، خو په وروستیو کي اسرائیلو له لبنانه خپله پښه و ایسته، خو له وتلو سره سم ئې د اسرائیلو پر ضد د حزب الله ډله جوړه سوه.

لومړی انتفاده او اوسلو تړون:

کله چي د فلسطین د خپلواکۍ سازمان لږ ضعیف کړل سو نو فلسطینېانو کوښښ کاوه څو په نیول سوو سیمو کي خپل سرنوشت او واك چاري پخپلو لاسونو کي واخلي.

د 1978کال په لومړیو کي په غربي بانك او غزه تراډه کي د اسرائیلي ظلمونو په وړاندي ستر پاڅون وسو، چي د انتفادې په نامه و نومول سو، د خلیج تر جګړې وروسته او د شوروي اتحاد تر ټوټه کېدو وروسته د متحدو اپالاتو او نړیوالي ټولني پام منځني ختیځ او په تیره بیا د فلسطین او اسرائیلو تر منځ سولي ته راواوښت.

په 1993 او 1995 مو کلونو کي د فلسطین د خپلواکۍ سازمان او اسرائیلو د اوسلو اعلامیه یا Oslo Declaration of Principlesاو د اوسلو لنډمهاله تړون یاThe Oslo Interim Agreement لاسلیك کړ، او همدا ډول په ۱۹۹۴کال کي د اسرائیلو او اردون تر منځ هم د سولي تړون لاسلیك سو.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د P.L.O او اسرائیلو تر منځ په اعلامیه کي راغلي وو چي د 1996کال له مخه به اسرائیل د غزې له تراډې او غربي بانك له ډېرو ښارو راوزي. د 1996م کال په رارسېدو سره چي اسرائیل له همدې سیمو راووتلل.

تقریبا 97%په سلو کي فلسطینېان چي په همدې سیمو کي اوسېدل، تش په نامه تر فلسطیني قانون لاندي وو. خو هغه ساحه چي د فلسطین ملي واکمنۍ یا Palestine National Authority اداره کول، په ټولیز ډول 8%په سلو کي وو.

د 1996کال د جنوري په مېاشت کي په غزه او غربي بانك کي مېشتو فلسطینېانو یوه مقننه قوه و ټاکل،چي یاسرعرفات ئې د فلسطین د مشر یا رئیس په توګه و ټاکه.

د فلسطیني دولت مشر سپین ږیری یاسر عرفات چي د ژوندانه په هره شېبه کي ئې له فلسطیني حقوقو دفاع کړې او د اسرائیلي ځواك په وړاندي د سپر په شان ولاړ دی.

دوهمه انتفاده:

د مېشته کېدني په اړه د فلسطین او اسرائیلو تر منځ خبري اتري د 2000م کال په جولای کي پای ته ورسېدې، فلسطینېانو ټینګار کاوه چي اسرائیل دي هغه کډوالو ته چي و اسرائیلي سیمو ته راستنېدل غواړي، اجازه ورکړي، او په دې کار کي د فلسطینېانو موخه دا وه چي په اسرائیلو کي د فلسطېنېانو ټولني جوړي کړي، خو اسرائیلو ددې کار مخالفت کاوه، او هم ئې په ځو مهمو فلسطیني سیمو خپل کنترول غوښت

د فلسطېنېانو پاڅون د 2000م کال د سپتمبر په 28مه هله زور واخیست چي اسرائیلي وزیر ایرېل شېرون په بیت المقدس کي د مسجد اقصی څخه لیدنه کوله. د فلسطیني وګړو دا دوهم ستر پاڅون هم د اسرائیلو ځواکونو له خوا د فلسطینېانو د کورونو د نړولو او پر هغو د ظلمونو په نتیجه کي سر را پورته کړي، چي ددوهمي انتفادې په نامه و نومول سو.

د فلسطین او اسرائیلو تر منځ د سولې راوستلو په بهیر کي د تابا یاTabal پنامه خبري اتري هم و سوې، او په دې خبرو اترو کي فلسطېنېانو د متحدو ایالاتو د ولس مشر بیل کلنتن هغه پلان چي د مېشته کیدني لپاره جوړ سوی وو، رد کړ.

تر دې مذاکراتو وروسته اسرائیلي لومړی وزیر یهود بارك چي د همدې پلان په پروسه کي ئې مهم رول درلود، په اسرائیلي ټولټاکنو کي ماته و خوړه او پر ځای ئې اوسنی لومړی وزیر اېریل شېرون و ټاکل سو.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د متحده اېالاتو د زېاتو هڅو سره سره چي غوښتل ئې دوهمه انتفاده ارامه کړي، دا انتفاده تر 2002کال پوري راوانه وه.

د 2001 کال د سپتمبر یولسمي، د فلسطین او اسرائیلو تر منځ تاو تریخوالی لا زیات کړ، عرب هیوادونو غوښتل په ټولیز ډول د فلسطینیانو دفاع و کړي، خو له بل لوري متحدو اېالاتو په لبنان کي د حزب الله او په فلسطین کي د حماس مذهبي ډول فعالیتونه تر خپلي پوره څارني لاندي راوستلي وو، هغې مظاهرې چي د القاعده ډلي د مشر اسامه بن لادن په پلوي جوړه سوې وه، د فلسطیني مذهبي ډلو پر سیاست بېله اغېزه وکړه.

اسرائیلو د 2003کا ل د جنوري په دریمه په وسلو بار هغه بېړۍ چي و فلسطین ته پر لاره وه، و نیول او شواهدو وروسته څرګنده کړې وه چي نوموړې کښتي د ایراني دولت لخوا و حزب الله ته لېږل کېده.

همدې پېښو ته په کتنه، متحدو اېالاتو او اروپائي ټولني و اسرائیلو ته واك ورکاوه، چي د فلسطین دولت پر ضد اقدامات و کړي. اسرائیلو هم دا ډول اقدامات پیل کړي او بې ګناه فلسطینیان ئې سخت و ځپل، پر فلسطیني سیمو ئې یرغلونه و کړل او د فلسطیني دولت مشر یاسر عرفات ئې پر خپل هستوګنځيRamalah کي نظر بند کړ، خو د اسرائیلو دې بې رحمانه اعمالو کله د فلسطینیانو سپېڅلې عقیده او خپلواکي غوښتونکي روحیه اړولاسوای، فلسطینیانو هم له خپلو بریدونو لاس وانه خیست او ځان مرګي بریدونه ئې تر سره کړل.

د سعودي د سولي تړون او د فلسطیني دولت د رسمیت پېژندني معاهده:

د سعودي ملك شهزاده عبدالله هم د فلسطین او اسرائیلو د اوږدمهاله ناورین د پای ته رسولو لپاره یو وړاندیز چي Saudi Peace Proposalنومیږي، وړاندي کړی دی، دا طرحه د فلسطیني سیمو څخه د اسرائیلو د وتلو اوهم د مهاجرت پر سر موضوعاتو متمرکزدی، او د عرب سرمشریزي یاArab League تر غونډې وروسته منل سوی دی.

د 2002کال د مارچ پر دولسمه د ملګرو ملتونو د امنیت شورا 1397نمبر معاهده صادره کړه، چي یو ځل بیا ئې له دواړو خواو څخه د بریدونو پای ته رسول غوښتل، دې معاهدې هم د ملك عبدالله د پلان یادونه کړې او په لومړي ځل ئې د فلسطین دولت د جوړېدو ژمنه کړې وه.

د فاعي دېوال یا:Operation Defence Wall

پداسي حال کي چي په اسرائیلي سیمو کي ځانمرګو بریدونو خپل اوج ته ځان رساوه، یاسر عرفات پر فلسطینیانو ږغ وکړ چي له دې ډول ځان مرګو بریدونو څخه دې مخ و ګرځوي.

منځني ختیځ ته یو ځل بیا د جنرال زیني په راتګ سره دې ډول بریدونو زور واخیست، Nethanyas د پارك په هوټل کي یوه ځان مرګي برید چي د یوې ښځې لخوا تر سره سو، 27تنه اسرائیلیان ووژل. اسرائیلي حکومت هم ددې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

برید په ځواب کې پر فلسطیني سیمو برید وکړ، په رام الله، نبلس، جنین او تولکرم ښارونو کې ئې ډیري بې رحمانه وژني وکړې، ښوونځی او دولتي تاسیسات ئې وران او د عامه خلکو ډېر کورونه وران کړل، په سلګونوتنه بې ګناه ښارېان ئې په شهادت و رسول، د بریدونو پر مهال د اسرائیلو یوه ویاند ویلي وو چې یوازي یې په جنین ښار کې 50تنه فلسطیني جنرالان په شهادت رسولي دي.

اسرائیلي پوځېانو د الفتح سازمان مشر Marwan Barghouti ژوندی په لاس غوښت چې ددوی له نظره ئې په ډېرو ترهګرو پېښو کې لاس درلود.

د اسرائیلي پوځېانو دا بریدونه چې د دفاعي دېوال پنامه ېادسوي دي، دوی ته دا په ډاګه کړه چې په وسله وال ډول به دې پېښو او ناورین ته پای ورنه کړي، بلکي لا به د سولي پروسه و پای ته و غورځوي.

په عربي نړۍ اومسلمانو هیوادو کې تر زېاته حده اسرائیلي ظلمونه غندل کیږي، د اپریل پر 19 مه د امنیت شورا 1405نمبر معاهده صادره کړه او پخپله دې معاهده کې ئې د یوې پلاوي ټاکل غوښتل چې د فلسطین او اسرائیلو تر منځ ددې ناتار په حقیقت ځان و پوهوي، اسرائیلو لومړی دا معاهده و منل خو راوروسته ئې د همدې پلاوي پر جوړښت او تګلاره نیوکي و کړې او هغه ئې رد کړل.

د امریکا اوسني ولس مشر جورج واکر بوش ددې لپاره چې پر عراق د برید پر ضد د مسلماني نړۍ پاڅون راپورته نشي، و غوښتل د فلسطین او او اسرائیلو ترمنځ په دراماتیك او بېړني ډول سوله رامنځته کړي، د همدې سولي لپاره ئې د 2002کال د می په مېاشت کې اسرائیلي لومړی وزیر اېریل شېرون سپیني ماڼۍته و غوښت، تر څو د منځني ختیځ په اړه ورسره وړغیږي، ددوی د غونډې پر مهال خبر راورسېد چې د حماس مذهبي ډلي په اسرائیلو کې یوه لویه چاودنه سر ته رسولې ده، شېرون هم د خبر تر اورېدو وروسته د خپل هیواد په لور ستون سو او دا خبري همداسي بې پایلې پاته سوې.

د می په مېاشت کې پر فلسطیني مشر یاسرعرفات هم فشار زېات وو، څو هغه ئې ددې مېاشتي په پای کې د Basic Lawیا انتقالي اداري اساسي قانون توشېح کولو ته و هڅاوه. د فلسطین لپاره دا اساسي قانون د اسلامي قانون یا شریعت پر اصولو ولاړ دی.

د 2002کال د اګست مېاشت ته په کتنه، دا مېاشت په ځانګړي ډول د فلسطین او اسرائیلو تر منځ د تاوتریخوالي مېاشت وه. په اسرائیلي سیمو کې فلسطینېانو مرګوني بریدونه سر ته رسول، او په ځوابیه عملېاتو کې ئې اسرائیلو پر فلسطینېانو له ځمکي نه ځمکي ته توغندۍ توغولې.

په همداسي یوه پېښه کې اسرائیلو په فلسطین کې د حماس د مذهبي ډلي مشر Salih Shehadeh هم په شهادت و رساوه، چې تر شهادت وروسته ئېMuhammad Deif و ټاکل سو.

Download from: ketabton.com

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library